

Procedura ochrony sygnalistów

Rak w najwyższych strukturach - możliwości rozwiązań

17 grudnia 2022 r. mija rok od momentu, w którym polski ustawodawca powinien był implementować Dyrektywę 2019/1937¹, a projekt ustawy o ochronie osób zgłaszających naruszenia prawa (już w swojej czwartej odsłonie) nie opuścił jeszcze Rządowego Centrum Legislacji.

Żadna wersja projektu nie pochyła się jednak nad kwestią rozwiązań dotyczących sygnalizowania naruszeń, które następują w najwyższych strukturach spółki (czyli na poziomie jej zarządu lub kluczowych menadżerów) – i tak zapewne pozostanie, tym bardziej, że zagadnienie to dotyczy raczej efektywności systemu whistleblowingowego niż jego zgodności z prawem.

Rozwiązanie sytuacji, w której najwyższe szczeble organizacyjne w firmie naruszają przepisy lub pozwalają na ich naruszenie, zależne będzie od rozmiaru i struktury organizacyjnej danej spółki i konstrukcji podległości w jej ramach czy też charakteru międzynarodowego lub lokalnego przedsiębiorstwa.

Rada Nadzorcza

Najprostszym i najbardziej praktycznym rozwiązaniem stosowanym do zgłoszeń naruszeń prawa przez członków zarządu spółki jest **poddanie kompetencji rozpatrywania tych zgłoszeń radzie nadzorczej**. Dlatego też w większych organizacjach popularnym rozwiązaniem jest zapewnienie raportowania przez komórkę compliance / oficera compliance bezpośrednio do rady nadzorczej.

Podatny grunt pod **aktywizację rad nadzorczych** daje nowelizacja KSH², która weszła w życie 13 października 2022 r. i nałożyła na rady nadzorcze spółek akcyjnych obowiązek zamieszczania w sprawozdaniu rady nadzorczej oceny sytuacji spółki z uwzględnieniem oceny „zapewniania zgodności działalności z normami lub mającymi zastosowanie praktykami”. Systemy whistleblowingowe są niewątpliwie elementem compliance, stąd narzucony prawem nadzór rad nadzorczych nad nimi ma zapewniać ich skuteczność i stanowi dodatkowe uzasadnienie powierzenia temu organowi kompetencji do rozpatrywania zgłoszeń przeciwko zarządowi czy innym kluczowym menadżerom w spółce.

¹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1937 z dnia 23 października 2019 w sprawie ochrony osób zgłaszających naruszenia prawa Unii.

² Ustawa o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz niektórych innych ustaw z dnia 9 lutego 2022 r. (Dz.U. z 2022 r. poz. 807)

Grupa spółek lub wspólnicy

Nie we wszystkich przedsiębiorstwach funkcjonuje jednak rada nadzorcza i łańcuch zależności kończy się *de facto* na zarządzie. W takim przypadku należy przeanalizować strukturę właścicielską danego podmiotu. Jeżeli spółka jest spółką zależną innego przedsiębiorstwa (lokalnego czy międzynarodowego holdingu), zgłaszanie tego rodzaju naruszeń może zostać **powierzone zarządowi spółki matki lub odpowiedniej komórce spółki matki**³. W sytuacji mniej rozbudowanej struktury, rozważyć można raportowanie takich naruszeń **bezpośrednio do wspólników** lub dedykowanego wspólnika spółki.

(Nie taki) ślepy zaułek braku kontroli

W rodzinnych firmach lub średnich i mniejszych przedsiębiorstwach funkcje wspólnika i zarządu łączone są w tej samej lub w tych samych osobach. W takich organizacjach w rzeczywistości brak jest wewnętrznego systemu kontroli, jak i brak jest osób, które nie są (choćby pośrednio) podległe zarządowi. Osoba, która zidentyfikowałaby naruszenie prawa lub miałaby podejrzenie naruszenia prawa przez zarząd może próbować konfrontacji lub poinformowania zainteresowanych osób o swoich przypuszczeniach. Taka postawa mogłaby stanowić test funkcjonowania przepisów dotyczących ochrony sygnalisty w praktyce. Trudno się jednak nie zgodzić, że większość osób, o ile będzie miało taką możliwość, szybciej zmieni pracę niż zdecyduje się na takie działanie.

Nie można jednak zapominać, że projekt ustawy przewiduje także **kanały zewnętrzne** dokonywania zgłoszeń. Są to kanały, z których sygnalista może skorzystać niezależnie od kanałów wewnętrznych i bez wyczerpania wcześniejszej drogi wewnętrznej. W pewnych sytuacjach projekt ustawy pozwala na **ujawnienie publiczne**, nawet gdy sygnalista nie wyczerpał wcześniejszej drogi zgłoszenia wewnętrznego lub zewnętrznego. Zgłaszający podlega ochronie także wtedy, gdy miał uzasadnione podstawy by sądzić, że⁴:

- I. naruszenie może stanowić bezpośrednie lub oczywiste zagrożenie interesu publicznego, lub
- II. dokonanie zgłoszenia zewnętrznego narazi zgłaszającego na działania odwetowe;
- III. w przypadku dokonania zgłoszenia zewnętrznego istnieje niewielkie prawdopodobieństwo skutecznego przeciwdziałania naruszeniu z uwagi na szczególne okoliczności sprawy.

Z tych względów, w obliczu projektowanych zmian, spółkom – niezależnie od rozmiaru czy struktury – powinno zależeć na wdrożeniu **efektywnego** systemu zgłoszeń wewnętrznych.

JDP whistles jest cykliczną inicjatywą Kancelarii JDP poruszającą wybrane zagadnienia związane z projektowaniem regulaminów, wdrażaniem i realizowaniem obowiązków w zakresie ochrony osób zgłaszających naruszenia w organizacji.

W kolejnym JDP whistles:

Procedura ochrony sygnalistów - jak wyjaśnić sprawę naruszenia?

³ W zakresie organizacji systemu zgłaszania naruszeń w grupach, odsyłamy do [JDP Whistles #3 – Organizacja systemu zgłaszania naruszeń w grupie spółek](#).

⁴ Na podstawie art. 48 ust. projektu ustawy o ochronie osób zgłaszających naruszenia prawa (projekt z dnia 22 lipca 2022 r.)

Kontakt:

W przypadku dodatkowych pytań zachęcamy do bezpośredniego kontaktu z naszymi ekspertkami.

dr Joanna Ostojska-Kołodziej

Adwokat

Counsel, Head of Employment

joanna.ostojska@jdp-law.pl**Magdalena Bartnik**

Adwokat

Senior Associate

magdalena.bartnik@jdp-law.pl

Wszelkie informacje zawarte w niniejszym newsletterze są dostępne nieodpłatnie. Publikacja nie ma charakteru reklamowego i służy wyłącznie celom informacyjnym. Żadnej z informacji zawartych w niniejszym materiale nie należy traktować jako porady prawnej ani ofert handlowej, w tym w rozumieniu art. 66 § 1 Kodeksu cywilnego. JDP DRAPAŁA & PARTNERS Sp. j. niniejszym wyłącza swoją odpowiedzialność tytułem jakichkolwiek roszczeń, strat, żądań lub szkód wynikających lub związanych z korzystaniem z informacji, treści lub materiałów zawartych w newsletterze.

Administratorem Państwa danych przetwarzanych w celach: (i) informowania o wykonywaniu zawodu oraz działalności z nim związanej, (ii) prowadzenia korespondencji (iii) archiwizacji jest JDP DRAPAŁA & PARTNERS Sp. j. z siedzibą w Warszawie. Więcej informacji na temat przetwarzania danych osobowych przez Administratora znajdują Państwo [na tej stronie](#).